

Motion till riksdagen 2005/06:Ub323

av Ragnwi Marcelind (kd)

Söderhamn som ett pilotprojekt för lärlingsutbildning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att låta Söderhamns kommun bli pilotkommun för lärlingsutbildning i enlighet med motionens intentioner.

Motivering

Gävleborgs län har sedan valet 2002 kommit att toppa de flesta listor över arbetslöshet och ohälsa. Det är bara att konstatera att Gävleborgs län är ett län i kris i många avseenden. 54 000 gävleborgare i arbetsför ålder jobbar inte. Ungdomsarbetslösheten i Gävleborgs län är bland den högsta i landet. Olika varsel, nedläggningar och personalminskningar har duggat tätt. Den senaste i raden är Ovako Steel som nu meddelat att 300 jobb försvinner från Hofors. Min bedömning av läget i länet är att situationen är allvarlig och att det försämras ytterligare om ytterligare 300 jobb försvinner i Hofors. En konsekvens blir att vi förlorar den yngre generationen som ska vara de som blir ryggraden in i framtiden. De flyttar från länet för att söka jobb på annan ort. Folkmängden i länet har minskat med 3,9 % under den senaste tioårsperioden – till skillnad mot en ökning på 3,1 i resten av riket. Detta måste motverkas genom att stimulera unga att få utbildning i länet som leder till jobb.

Trots länets totalt sett svåra situation kan man se att det finns de orter inom länet som drabbats ännu hårdare än andra. Därför är det viktigt att hitta skräddarsydda lösningar för just de orter där arbetslöshet, utflyttning och nedläggning är som störst. Här krävs uppfinningsrikedom, men också ett flexibelt tänkande där politiska blockeringar måste läggas åt sidan för att rädda vårt län.

Länets politiker anordnar tillväxtkonferenser och försöker på olika sätt komma med förslag som ska lindra krisen. Men inget händer. Regeringen har delat ut ett södra Norrlands-paket, men ännu ser vi inga resultat i form av ökad tillväxt och lägre arbetslöshet. Regeringen har haft olika delegationer

Fel! Okänt namn på

som studerat förhållande i inlandet och i Bergslagen. Inte heller här ser vi några konkreta slutsatser eller insatser.

I Sverige sjönk den öppna arbetslösheten till ca 4 % år 2001 och 2002, men steg till 4,9 % år 2003 och ytterligare till 5,5 % under 2004. I år väntas den öppna arbetslösheten ligga på över 5,0 %. Enligt den senaste arbetskraftsundersökningen från juli 2005 är arbetslösheten i Sverige 6,9 %. Det är en klar ökning jämfört med samma månad förra året. I juli 2005 var 68 000 svenskar långtidsarbetslösa. Därtill ska läggas de ca 327 000 öppet arbetslösa och de 141 000 latent arbetsökande. (SCB:s arbetskraftsundersökning för juli 2005).

Även i Gävleborgs län har arbetslösheten ökat dramatiskt sedan valet i september 2002. Över 10 000 går öppet arbetslösa – en ökning på drygt 29 % eller 2 163 personer. Ökningen av arbetslösheten beror på försämrad konjunktur, försämrad konkurrenskraft för Gävleborgsföretagen och på faktorer som regeringens skatte-, arbetsmarknads- och socialpolitik.

Dessutom har det under mellanvalsperioden varit en minskning av antalet arbetslösa ”i program”, vilket helt får tillskrivas regeringens ointresse av att hjälpa människor som drabbats av arbetslöshet – åtminstone då det inte är valår. Nu är det dock annat ljud i källan då vi på nytt går in i ett valår. Stödet ökar igen för dem som är arbetslösa i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Min ambition med de förslag som denna motion förespråkar är att de ska vara långsiktiga och bestå även efter valdagen 2006.

I Gävleborg var i september 2005 10 657 personer öppet arbetslösa och inte mindre än 5 048 personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Antalet öppet arbetslösa är totalt 1 106 personer fler än år 1994 (AMS). Gävleborg har i dag landets högsta obalans på arbetsmarknaden.

Arbetslösa i Gävleborgs län, kommun för kommun, 2003

	Arbetslösa	I program	Totalt	Ökning sedan valet (2002)
Bollnäs	727	436	1 163	+6,4 %
Gävle	3 802	1 300	5 102	+37,9 %
Hofors	270	89	359	+30,4 %
Hudiksvall	1 296	642	1 939	+14,3 %
Ljusdal	542	465	1 007	+50,6 %
Nordanstig	281	146	427	+32,5 %
Ockelbo	128	123	251	+21,9 %
Ovanåker	301	197	498	+13,6 %
Sandviken	969	555	1 524	+14,0 %
Söderhamn	1 261	523	1 784	+49,9 %
Totalt Gävleborg	9 577	4 476	14 053	+29,2 %

För att bryta långtidsarbetslösheten måste det vidtas kraftfulla åtgärder. Detta är nödvändigt om vi inte ska få ett antal ungdomar som hamnar i passivitet och långtidsarbetslöshet.

Fel! Okänt namn på

I ett reportage från tidningen Dagens Nyheter kunde vi den 19 september 2005 läsa om att DN:s reportageteam åkte till Söderhamn för att prata med väljarna. Bilden som DN förmedlade var ungefär följande.

De senaste åren har röda siffror gett en dystur bild av den lilla kustkommunen i Hälsingland, och arbetslösheten gör inte bilden ljusare. I augusti hamnade Söderhamns kommun på sjätte plats bland de kommuner som har högst arbetslöshet i landet. I augusti låg den öppna arbetslösheten på 7,7 % – mot 4,6 för riket. Räknar man med människor i arbetsmarknadsåtgärder blir siffrorna 12,1 % i Söderhamn och 6,9 i riket. Ungdomsarbetslösheten inklusive ungdomar i arbetsmarknadsåtgärder var 20,9 % i augusti jämfört med 9,9 % i riket.

Vid dagen för DN:s besök fanns det sex jobb och ungefär 2 000 arbetslösa. Ändå måste jobb sökas.

DN träffade ett gäng arbetslösa på kaféet Tewe's i centrala Söderhamn.

En 26-åring, utbildad systemadministratör och deltidsarbetslös, tycker att arbetsförmedlingen borde byta namn till arbetssökandekontrollenheten: "Man får ju inte jobb där". En 24-åring anser att arbetsförmedlingen aldrig har gett honom något jobb: "Och nu vill de utbilda hela Söderhamn till undersköterskor. Tidigare ville de att alla skulle bli truckförare." Dessa intervjuer med unga i Söderhamn visar på en frustration över situationen.

Sysselsättningen, som traditionellt sett är arbetarrörelsens viktigaste fråga under de gångna tre åren, har också varit det rödgröna samarbetets kanske svagaste gren. Detta vet inte minst väljarna. Enligt statsvetarprofessorn Sören Holmberg, SOM-institutet, är arbetslösheten i nuläget den viktigaste frågan för väljarna. Det är därför inte konstigt att regeringen satsar pengar på ett sysselsättningspaket. Klas Eklund, chefsekonom på SEB, tidigare socialdemokratisk planeringschef på Finansdepartementet, anser att regeringens satsning ger intryck av att vara lite kortsiktig, exempelvis den tillfälliga nedsättningen av arbetsgivaravgiften för småföretagen.

Eva Tjernström, socialdemokratiskt kommunråd i Söderhamn, är också kritisk till regeringens regionalpolitiska företagsstöd, vilket hon ger uttryck för i nämnda DN-artikel. Tolv företag i Söderhamn väntar på besked om drygt 13,5 miljoner kronor, men länsstyrelsen kan inte fatta beslut eftersom regeringen håller inne pengarna som tidigare utlovats. Tjernström önskar också att kommunen fick större möjligheter att utforma arbetsmarknadsåtgärder som är anpassade efter de lokala behoven.

Det är av största vikt att få till stånd åtgärder för att motverka fortsatt negativ utveckling med ungdomsarbetslösheten i Söderhamn. Precis som kommunalrådet från Söderhamn uttrycker i artikeln, är det nödvändigt med lokala lösningar. Mitt förslag till lösning är att införa ett pilotprojekt av lärlingsutbildning i Söderhamn.

Riksdagen beslöt hösten 2004 om en ny lärlingsutbildning inom gymnasieskolans ram från och med 2007. Kristdemokraterna har i många år drivit frågan och välkomnar socialdemokraternas senkomna ställningstagande. Vi hade dock föredragit en modell där lärlingsutbildningen sker som ett eget program och inte inom ramen för befintliga program. Detta är också den modell vi pläderar för.

Fel! Okänt namn på

Lärlingsutbildningen ska ge en gedigen yrkesutbildning. Den ska utformas lokalt och i samarbete med näringslivets företrädare – inklusive fackförbund och skyddsombud – med ett nationellt perspektiv för att skapa en god utbildning för både samhälle och den enskilde. Praktik bör varvas med teori redan från den första terminen. Eleven ska dock betraktas som elev under hela utbildningstiden. Skolan är huvudman för hela utbildningen oavsett var den är förlagd. De teoretiska delarna ska knytas till praktik i möjligaste mån. Teorin ska ge goda generella baskunskaper. Fördelningen bör vara 2–3 dagar av teori respektive praktik per vecka. För att inte splittra praktiktiden i företagen är det viktigt att de teoretiska ämnena läses koncentrerat till några dagar i veckan. Skolan svarar för handledning till kontaktpersonerna på företagen. Samarbetet byggs upp och utformas flexibelt efter lokala förutsättningar och strategier.

Genom att praktiken börjar tidigt ges stora möjligheter för eleven att bedöma om det valda yrket är det rätta. I en modern, flexibel lärlingsutbildning måste skola och arbetsliv dela på ansvaret för utbildningen. Genom att samarbeta med arbetslivet kan utbildningen hålla den standard som branscherna kräver. Den som är intresserad av ett visst område engagerar sig betydligt mer och blir mer kreativ. En lärlingsutbildning kan vara en väg att ge gymnasieeleven bred kännedom om arbetsinnehåll och moderna metoder och kunskaper för att kunna utföra ett arbete med kvalitet.

Företagen ska sträva efter att ge eleverna en så ”bred” yrkeskompetens som möjligt. De ska självfallet inte tvingas anställa eleven/lärlingen efter avslutad utbildning, men erfarenhet visar att lärlingar ofta erbjuds anställning. Eleven/lärlingen får en viss ersättning från företaget enligt ”lärlingsavtal” i relation till den insats som görs i produktionen, förslagsvis från och med andra året.

Sedan mars i år drivs projektet L-Y-X, Lärlingsutbildning för ungdomar i Gävleborgs län, av arbetsförmedlingen och Regionala Kompetensrådet i Gävleborg. Finansieringen har skett genom regeringens satsning på södra Norrlandskusten. Projektet innebär en möjlighet till lärlingsutbildning för ungdomar mellan 20 och 24 år. Utbildningen ska underlätta för ungdomarna att få en anställning och för företag att rekrytera lämplig personal. Den innehåller både teori och praktik och individanpassas utifrån utbildningsnivå och det planerade yrket. Utbildningstidens längd beror på lärlingens förkunskaper och yrkets krav. Efter utbildningen är målet en anställning och någon form av utbildningsintyg.

Söderhamns kommun är en kommun där det, ur regionalpolitiskt hänseende, skulle vara utmärkt att vidareutveckla införandet av lärlingsutbildning, t.ex. vad det gäller 18–19 åringar, 25–28 åringar, innehåll och inriktning, dialogen med företagen. I kommunen finns en gedigen yrkes- och hantverks-tradition, också inom hantverk som i dag hotas av utplåning i brist på yrkeskunniga. Där finns också en lång tradition av industriarbete med tekniska utbildningar och många entreprenörer som visat på både vilja och kunskap att orka börja om gång på gång efter olika arbetsmarknadspolitiska misslyckanden som drabbat kommunen. Staten bör se positivt på det och via erforderliga

Fel! Okänt namn på

myndigheter och näringslivet stödja en vidareutveckling av lärlingsutbildningen.

Stockholm den 27 september 2005

Ragnwi Marcelind (kd)